

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет фінансів та банківської справи

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок»
за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»
на тему: **«РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ:
ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ»**

Виконавець

студент 43 групи ФФБС

Римаревський Андрій Ігорович

_____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к. е. н., доцент

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

Тарасевич Наталія Вадимівна

_____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса – 2024

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Характеристикою банківської установи в якості інституту фінансового ринку є те, що головна частка фінансових ресурсів банку формується шляхом залучення та позичання грошових коштів, необхідних для реалізації активних банківських операцій. Вітчизняна банківська система на сучасному етапі знаходиться на стадії переходу на абсолютно новий етап розвитку, який визначається зростаючою конкуренцією між банківськими установами та потребою у збереженні або посиленні ринкових позицій, що впливає на всі аспекти банківської діяльності. Збільшення обсягів проведених операцій та інтенсивна конкуренція вимагають від банків покращення якості управління різними джерелами фінансових ресурсів та перегляду стратегій депозитної політики.

Сучасна ресурсна стратегія спрямована на максимальне залучення потенційних вкладників та кредиторів до зберігання грошових коштів на банківських рахунках, що є вирішальним для подальшого успішного функціонування банківської установи. Якість ресурсної бази банку, що є результатом впровадження цієї стратегії, напряду впливає на кінцевий результат його діяльності - отримання достатнього рівня прибутку.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад формування ресурсів банківської установи, висвітлення практичних аспектів формування депозитних та недепозитних джерел, а також пропозицій щодо напрямів оптимізації ресурсного потенціалу.

Завдання дослідження:

- розглянути сутнісну характеристику та складові ресурсного потенціалу, принципи, фактори, фінансовий механізм його формування;
- визначити методичні аспекти оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу;
- дослідити ресурсозабезпеченість та діючу практику формування ресурсного потенціалу конкретної банківської установи;
- запропонувати основні напрямки оптимізації та ефективного використання ресурсної бази банку.

Об'єкт дослідження є процеси формування ресурсного потенціалу банку.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні положення щодо здійснення оцінки та оптимізації ресурсного потенціалу банку.

Методи дослідження Структурно-функціональний метод і методи теоретичного узагальнення використано для розкриття сутнісної характеристики ресурсного потенціалу. Економіко-статистичні методи: порівняння, групування використано в процесі оцінювання формування та використання ресурсного потенціалу. Методи графічного аналізу використано при вивченні динаміки та взаємозв'язків між складовими ресурсної бази.

Інформаційною базою дослідження є нормативні акти, законодавчі документи, статистичні дані Національного банку України, публікації та дослідження Національного банку, щорічні звіти ПАТ «Ощадбанк», наукові дослідження вітчизняних, зарубіжних науковців щодо ресурсного забезпечення банківських установ та використання ресурсного потенціалу.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано наукові роботи:

1) Римаревський А.І., Тарасевич Н.В. управління ресурсами як основа депозитної політики банку. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Економіка, фінанси, банківська справа та освіта: актуальні питання розвитку, досягнення та інновації» м. Одеса, 4-5 квітня 2024 року.

2) Римаревський А.І., Тарасевич Н.В. Міжнародні аспекти формування ресурсних позицій та потенціалу банківських установ. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. № 5 (2024). (у друці).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 4 сторінки. Основний зміст викладено на 78 сторінках. Робота містить 18 таблиці, 20 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТАТНОСТІ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКУ» розглядаються теоретичні аспекти формування та забезпечення достатності ресурсного потенціалу банку; досліджена сутнісна характеристика та складові ресурсного потенціалу; визначені принципи, фактори та фінансовий механізм формування ресурсного потенціалу банку; зазначені методичні аспекти оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу.

Забезпечення діяльності банківської установи у сучасних умовах потребує необхідності наявності певної суми фінансових ресурсів та активів. Основним завданням банківських установ є стимулювання накопичення коштів суб'єктів господарювання та населення, перерозподіл їх з ціллю максимально ефективного використання, що призводить до зростання загальних інвестицій та потенціалу економічного розвитку.

Слід визначити, що ресурсний потенціал - це комплекс матеріальних і нематеріальних активів, які банківська установа мобілізує та використовує для досягнення максимального економічного вигоди від кредитної та інвестиційної діяльності. Це механізм перетворює потенційні ресурси у фактичні кредитні та інвестиційні продукти банку під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Огляд різних роз'яснень ресурсного потенціалу показує, що його тлумачення у сучасній науковій літературі різноманітне.

Ресурсний потенціал включає в себе всі ресурси, що були зібрані та сконцентровані банком з метою їх подальшого використання у кредитно-інвестиційних операціях. За допомогою відповідних засобів та стратегій

концентрації банківських ресурсів формується ресурсний потенціал банківської установи. У структуру фінансового механізму формування ресурсного потенціалу входять різноманітні фінансові прийоми та інструменти, а також правове, інформаційне та аналітичне забезпечення.

Фінансовий механізм ресурсного потенціалу банківської установи використовує різні фінансові інструменти та методи, за допомогою яких нагромаджуються власні, запозичені та залучені ресурси.

Формування ресурсного потенціалу банківської установи включає в себе розкриття організаційно-інформаційних зв'язків фінансового механізму банку з ринковим оточенням. Це дозволяє підвищити гнучкість та розширити набір можливостей для забезпечення достатнього обсягу різних видів банківських ресурсів

Існує три основні групи методів оцінювання ефективності ресурсної політики банків та ступеня використання ресурсного потенціалу: методи, що ґрунтуються на системі рейтингів; методичні підходи, що базуються на аналізі коефіцієнтів банків; методичні підходи, що базуються на фінансовому аналізі, використовуються для оцінювання ефективності використання ресурсної бази та стратегії управління ресурсами.

Ефективність ресурсної політики доцільно проводити по трьох основних напрямках: створення оптимальної структури ресурсної бази банківської установи, щоб забезпечити найбільш ефективне використання доступних ресурсів; формування найбільш оптимального активно-пасивного потенціалу банківської установи, що дозволить збалансувати активи та пасиви для досягнення максимальної рентабельності та мінімізації ризиків; створення стійкої ресурсної бази банку, яка забезпечить стабільність фінансових показників та здатність банку витримувати зовнішні шоки та стресові ситуації.

У другому розділі «ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ТА ДІЮЧОЇ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ» проведено дослідження стану ресурсозабезпеченості та діючої практики формування ресурсного потенціалу банківської установи; оцінена ресурсозабезпеченість конкретного банку в умовах воєнного стану; досліджена динаміка власного капіталу банку та рівня його достатності; проведений аналіз депозитних та не депозитних джерел фінансових ресурсів банку.

Стабільність та достатність фінансових ресурсів є необхідною передумовою для ефективного функціонування банківської установи.

Оцінювання динаміки формування ресурсної бази АТ «Ощадбанк» свідчить про нарощування банком фінансових ресурсів протягом періоду дослідження, зростання та укріплення ресурсної бази як в частині власного капіталу, так і банківських зобов'язань. Але, незважаючи на стрімкі темпи збільшення власного капіталу АТ «Ощадбанк», його частка у загальних ресурсах залишається достатньо низкою 7,8% банківських пасивів.

Основну частину ресурсного забезпечення АТ «Ощадбанк» 94,4% складають саме залучені депозитні кошти банківських клієнтів. Це

безпосередньо відповідає на пряму діяльності банківської установи щодо формування ресурсної бази за рахунок депозитних коштів вкладників. Ресурсну базу АТ «Ощадбанк» банку складають депозитні кошти трьох груп клієнтів: роздрібного бізнесу, мікро-, малого, середнього та корпоративного бізнесу.

Депозитні ресурси клієнтів АТ «Ощадбанк» протягом періоду дослідження зростали переважно за рахунок збільшення коштів населення. При цьому частка коштів населення в ресурсній базі банку значна – 63,6% та досить стабільна, хоча спостерігається стійка тенденція до нарощування частки коштів суб'єктів господарювання в ресурсній базі банку. Щодо якості та потенційних можливостей використання зазначених депозитних ресурсів АТ «Ощадбанк» в складі ресурсної бази має більшу частку мінливих фінансових джерел – 66,3% депозитного портфелю складають клієнтські депозити до утримання, питома вага строкових депозитів становить лише 33,7% депозитних коштів та має загальну тенденцію до скорочення. Портфель строкових депозитів АТ «Ощадбанк» характеризується коштами фізичних осіб - 80%, коштами клієнтів ММСБ -12%, коштами клієнтів корпоративного бізнесу – 8%.

Клієнтський депозитний портфель АТ «Ощадбанк» достатньо диверсифікований, він представлений сімнадцятьма сферами економічної діяльності. Але слід зазначити, що незважаючи на достатній рівень диверсифікації, сума вкладень депозитних коштів суб'єкти підприємницької діяльності дуже незначна.

Слід зазначити, що дослідження процесу формування фінансових ресурсів АТ «Ощадбанк» виявило наступні тенденції розвитку банківського бізнесу: підвищення питомої ваги депозитів фізичних осіб; скорочення питомої ваги депозитів юридичних осіб; збільшення питомої ваги депозитів до утримання, серед строкових депозитів – зростання частки короткострокових ресурсів, які обмежують кредитні можливості банківської установи. Отже, АТ «Ощадбанк» має достатньо оптимальну ресурсну базу, яка поєднує надійність, стійкість з невеликою вартістю фінансових ресурсів.

У третьому розділі «ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКУ» запропоновано основні напрямки оптимізації та ефективного використання ресурсної бази банку; зроблено оцінювання потенціалу фінансових ресурсів та ефективності їх використання; розглянутий зарубіжний досвід формування ресурсних позицій та потенціалу банківських установ.

Основою подальшого ефективного функціонування банківської установи у майбутньому є впровадження стратегічного підходу до формування та використання знань та навичок персоналу, інформаційних, технологічних та матеріальних ресурсів, а також організаційного, управлінського, інвестиційного, інноваційного потенціалу банку.

Впровадження та розрахунок збалансованої системи показників розширює можливості вимірювання, оцінки та процесу контролю формування ресурсного потенціалу банківської установи, перетворюючи

стратегію у набір взаємопов'язаних показників, що враховують як поточний, так і майбутній розвиток.

Оцінювання економічних показників оптимальності структури ресурсної бази АТ «Ощадбанк» показує, що банк не має раціональної структури ресурсної бази за клієнтськими коштами, що обумовлено значним переважанням депозитів до утримання (62,1%) в структурі фінансових ресурсів, нестачею коштів за строковими депозитами (31,8%). Проте АТ «Ощадбанк» в сучасних умовах майже не залежить від міжбанківських коштів.

Оцінювання економічних показників повноти використання фінансових ресурсів АТ «Ощадбанк» показує, що банк в сучасних умовах зменшив продуктивність використання депозитних ресурсів – тільки 29,8% депозитних ресурсів використовуються з максимальною ефективністю у вигляді кредитних вкладень. При цьому АТ «Ощадбанк» збільшує вкладення у цінні папери, в тому числі депозитні сертифікати НБУ, що відображається у достатніх значеннях показників рівня використання процентних пасивів та сукупних зобов'язань – близько 70,0%. З погляду на значне зростання активів АТ «Ощадбанк» потребує в майбутньому збільшення величини власного капіталу.

Оцінювання економічних показників ефективності використання залучених та запозичених коштів АТ «Ощадбанк» показує, що банк в сучасних умовах значно збільшив ефективність діяльності по всіх показниках. Незважаючи на діяльність банку в умовах воєнного стану показники рентабельності власного капіталу та активів банку значно зросли.

В сучасних умовах стратегічні завдання АТ «Ощадбанк» передбачають розширення та зміцнення бізнесу за рахунок ефективного задоволення потреб клієнтів, оптимізації внутрішньої структури та процесів, розвитку цифрових сервісів для клієнтів з метою досягнення стабільного й прибуткового розвитку. Основними стратегічними цілями є забезпечення на основі збільшення та зміцнення фінансових ресурсів зростання активних операцій, у тому числі кредитного портфеля роздрібногo бізнесу, ММСБ та корпоративного бізнесу. Для досягнення цих основних цілей АТ «Ощадбанк» необхідно: здійснити залучення достатнього обсягу фінансових ресурсів з різних джерел формування та на різні строки, досягти оптимального поєднання строків залучення та надання позик, а також їх вартості, забезпечити оптимальне розміщення фінансових ресурсів у різні види активів з отриманням належного рівня прибутку, підтримуючи достатню ліквідність та оптимізацію ризиків, пов'язаних з цими операціями.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, можна запропонувати пропозиції щодо сприяння оптимізації ресурсного потенціалу банку.

1. Формування ресурсної бази банків та використання ресурсного потенціалу є одним із найважливіших завдань для забезпечення економічного зростання. Банківська система повинна мати сукупність ресурсів, достатніх як для кредитування поточних потреб суб'єктів

господарської діяльності, так і для розвитку інвестиційної діяльності, формування відповідних резервів і підтримки власної ліквідності.

2. Напрямами збільшення депозитних ресурсів банку є: розвиток нових видів вкладів, що відповідають зростаючим потребам клієнтів; стимулювання залучення ресурсів через збільшення та диференціацію процентної ставки; удосконалення порядку та методів виплати відсотків; розвиток спектра додаткових послуг вкладникам; використання різних видів цінних паперів для залучення ресурсів; підвищення якості обслуговування клієнтів.

3. Для якісного управління депозитною базою банкам доцільно вирішувати такі завдання: визначати найбільш вигідних клієнтів, тобто таких, які забезпечать більшу стабільність депозитної бази та більш високий залишок на своєму рахунку; визначати кількість клієнтів, яких необхідно залучати для підтримання заданого обсягу депозитної бази; проводити роботу щодо залучення найбільш вигідних потенційних клієнтів, однак продовжувати утримувати й колишніх клієнтів; проводити гнучку цінову політику індивідуально для окремих клієнтів.

4. Оптимізація ресурсного потенціалу вітчизняних та європейських банківських установ передбачає використання наступних заходів: випереджаюче зростання власного капіталу банків, потрібного для підвищення довіри до банківських установ; посилення відповідальності власників та менеджменту банків за якість управління ресурсною базою; забезпечення клієнтської довіри до банківської установи шляхом інформованості про банківські продукти та послуги; зменшення загальних витрат на формування ресурсної бази через поступове зниження рівня депозитних процентних ставок, оптимізацію організаційної структури, підвищення продуктивності, зменшення накладних витрат, оптимізацію ціноутворення; впровадження збалансованої кредитної політики з врахуванням строків та обсягів ресурсної бази; зниження питомої ваги проблемних кредитних вкладень; формування оптимального портфеля фінансових ресурсів банківської установи відповідно до потреб, можливостей функціонування фінансового ринку; застосування сучасних методів управління банківським ризиками.